

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Sive Antinomia Ivris Pontificii Et Cæsarei - per CCL. Differentias plurium
Doctorum auctoritate probatas, singulari studio in certas classes reducta,
discussa, & explicata

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1658

Titvlvs III. De bonis & juribus Ecclesiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61864](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61864)

TITVLVS III.

De bonis & juribus Ecclesiæ.

Bona temporalia vel mobilia vel immobilia sunt, l. Bonorum π. de verb. signif. Et quamvis jura & actiones tertiam speciem ab his distinctam videantur constituere, l. à dno Pio, §. de conditione, π. de re judic. Abb in c. Nulli de reb. Eccl. non alien. tantum appellatione bonorum simpliciter sine ulla adjunctione, mobilia aut immobilium jura, nomina debitorum, & actiones veniunt. l. Bonorum, c. Quæ res pign. oblig. poss. & ideo non tantum bona mobilia vel immobilia per clericum ex redditibus ecclesiasticis acquisita, sed etiam nomina & actiones ipsi Ecclesiæ competunt. Abb, & DD. communiter in c. Relatum 1. de testam.

In Conc. Trid. Sess. 22. c. 11. bonorum ecclesiasticorum quasi generaliter enumerantur, jurisdictiones priorum locorum, census, jura, etiam mobilia, & emphyteutica, fructus, redditus, emolumenta, & obventiones quorum injusta usurpatio multis locis severe in hibetur.

XVI.

DIFFERENTIA I.

In alienatione rerum immobilium Ecclesiæ alia solemnitas iure Canonico iure Civili requiritur, c. Sine exceptione 12. q. 2. Auth. Hominum jus porrectum, c. de sacros. eccles. Bartol. 99.

I. **Q**uod allegatum est, c. Sine exceptione, sumitur ex epist. Leonis Papæ ad Episcopos Siciliae, & sic habet. Sine exceptione decernimus, ne quis episcopus de rebus Ecclesiæ quicquam donare, commutare, aut vendere audeat, nisi fortè aliquid horum faciat, ut meliora prospiciat, & cum totius clerici tractatu, atque consensu id eligat, quod non sit dubium profuturum Ecclesiæ. In

c. 1. de his, quæ sunt à pralato, donatio conditio, vel commutatio rei ecclesiasticæ absque collaudatione & subscriptione clericorum irrita declaratur. Similiter Ambrosia extrav. de reb. Eccl. non alien. aliisque in locis, quæ non attinet figuratim enumerare, v. Zerol. in Praxi episc. Tit. 1. v. Alienatio, n. 7. & 8. Unde colligitur summatim dicam, quod solemnitas Canonico requisita in bonorum ecclesiasticorum

ficorū alienatione, præsuppositā legitima causā consistat in hisce quatuor punctis. Primum est, ut præcedat tractatus cū Capitulo, hoc est examinetur, an expediat rem alienare, vel non, juxta *c. sine dñi & one 12 Q. 2 & c. 1. de rebus Eccles. non alienand. in 6.* Secundum, ut accedat consensus Capituli per *c. 1. c. Tur. & 10. Tit. de his, que fiunt à pralat. sine cons. Cap. Sufficit autem, ut major pars capitularium, qui tunc præsentēs sūt, consentiat. Quod si ante contractum fortè non consentit Capitulum ratum habere postea, & alterum contrahentem ad contractus observationem compellere potest. Interea autem, contractus claudicat favore Ecclesie secundum *Abb. in c. 1. c. ii. & colligitur ex c. cum nos, de his, que fiunt à pral. Tertium est, ut adsit auctoritas prælati, seu consensus, puta Episcopi, Abbatis, præpositi, Generalis ordinis, & c. ut à DD. annotatur in c. 1. n. 5. Si Abbas Episcopo subiectus est, etiam Episcopi consensus requiritur. Quarto denique à Capitularibus subscribendum est juxta *c. Tur. de his, que fiunt à pral. idque saltem in alienatione proprie dictā, per quam rei dominium transfertur. Hoc tamen ubique non fertur contrariā consuetudine prædominante, & sufficere Notarii subscriptionem aliqui existimant.***

II. Plura Iure civili ad alienationem bonorum Ecclesie requiri ex *Auth. hoc ius porrectum, c. de sacros. eccles. qua re-*

*petitur à Gratiano in c. Ea enim 10. Q. 2. colligi videtur. Verum ea plures quidem solennitates præscribit, quæ tamen nullam obligationem inducant. Nam ut bene Navarrus animadvertit in *Comm. de rer. Eccles. alien. n. 6.* cum aliis multis, non fuit Gratiano potestas data faciendi de jure laico Canonicum. Vnde leges in decretum relatæ non obtinent propterea majorem auctoritatem, quod adeo verum est, ut locum habeat, quamvis ejusmodi civiles leges gratiam & favorem clericorum contineant. Nihil enim talis favor ad suppleendum defectum potestatis in concedente conducit, *c. Ecclesia S. Maria, de constitut. & ibid. Abb. n. 15. Felin. n. 40. & Dec. n. 24.* Si tamen prædictæ leges per aliquem Canonem approbatæ fuerint, parem cum sacris Canonibus vim & auctoritatem habebunt.*

Quocirca in hac de alienatione bonorum Ecclesiasticorum materiā neglectis Imp. Constitutionibus, quæ Iure Canonico sancitæ sūt, tantum attendimus, *Covarr. l. 2. Var. c. 17. Mol. Disp. 468. Silv. & alii summ. in v. Alienat. o. Piascius Par. 2. c. 5. a. n. 59. Franc. Leo in thesau. eccles. Par. 1. c. 15. Dom. Soto l. 4. Q. 5. art. 1. Comitol. l. 3. Q. 19. Less. c. 24. dub. 11. Laym. l. 3. tr. 4. c. 10. Escob. r. tract. 6. Exam. l. c. 3. Tanner. IH. Q. 4. Dub. 7. n. 184. & seq.*

D

XVII. DIF-

Autonomia.

DIFFERENTIA 2.

Iure Canonico licitum est pignora bona Ecclesia, sacra, & religiosa, & de pignor. Secus Iure civili, l. 3. C. Quæ res pign. oblig. poss. loan. Bapt. à S. Blas. 125. Canif. 21.

I. Pignus à pugno dictum propriè est circa rem mobilè, quasi de pugno, id est, manu ad pugnum traditum, ff. de verb. sign. l. Plebs, §. Pignus. Generaliter tamen, & largè sumendo secundum Hostiensem pignus est obligatio rei licitæ pro debito facta ad securitatem, scilicet creditoris, quia tutius est pignori incumbere, quàm agere in personam, Instit. de obl. qua ex del. nasc. §. Furti. Unde pignus ab hypotheca nomine tantùm differt: modo re quoque quia propriè pignus est de re mobili, hypotheca verò de immobili. *Silv. v. Pignus n. 1.*

II. Rerum sacrarum pignorationem ex causa permitti ab Ecclesia *Conc. Remense* definiit, & in c. 1. de pignor. his verbis exprimitur: Nullus presbyter præsumat calicem vel patenam, vel vestimentum sacerdotale, aut librum ecclesiasticum tabernario vel negotiatori, aut cuilibet laico aut feminae in vadium dare (id est obligare) nisi iustissimâ necessitate urgente. Sed quare librum oppignorari vetat, qui sacer non est? *Gloss. ibid.* non prohiberi, quasi sacrum dicit (neque enim libri benedicuntur) sed ex quo fuerunt in sacro usu, in mantis laicorum venire non debent. *De consecrat. dist. 1. c. Ligna, altaris palla, &c. vel eodem modo*

prohibentur obligari liber, vel calix, sicut prohibentur aliæ res ecclesiæ, nisi in casibus necessitatis. In v. *Necessitate* quærit ulterius, quænam ea necessitas sit, respondet, unam esse pro redimendis in captivitate parochianis 12. Q. 2. c. *omnino*, alteram pauperibus alendis in consimilibus 12. Q. 2. c. *Aurum* hinc. Hinc autem excludi eos, qui iuste damnati sunt ad pœnam aliquam, *Em. Sa in v. Alienare, & Less. in cap. 24. dub. II.*

III. Quod leges attinet, arctiori obligatione rerum sacrarum pignorationem videntur inhibere. Nam Imp. *Antoninus* l. cit. rescribit A. restituto. Si monumentum corpus filia intulisti, religiosum non fecisti: quo facto obligari à quopiam prohibente juris religione non potest, dubium non venit. Et l. *Sancimus, C. de p. crof. eccl.* Nemini licet sacratissima vestia aut vestes, cæteraque donaria, quæ ad divinam religionem necessaria sunt, vel ad venditionem, vel ad pignus dare, sed ab his, qui ea suscipere ausi fuerint, omnibus modis vendicari. *V. Covar. l. 2. Var. c. 16. Surd. de alim. Tit. 8. privil. 46. & Barb. in c. cit. & in c. Aurum 12. Q. 2.*

XVIII.

DIFFERENTIA 3.

Emens rem alienam à Fisco, Iure Canonico non est securus, sed restituere Ecclesia tenetur, c. 2. de rebus eccles. non alien. Secus Iure civili in emente rem alienam quamcunque à Fisco, l. Benè à Zenone, C. de quadriennii præscript. Bapt. à S. Blasio 122.

I. Fiscus ærarium principis est, quo inferuntur & conservantur bona non patrimonialia, sed quæ ratione dignitatis, aut superioritatis principi debentur. Hinc confiscatio bonorum, res fiscales, fiscalis procurator, & simil. Ecclesiasticos quoq; antistites fiscum habere, licet *Baldus* negaverit, alii plerique DD. agnoscunt. *Panorm. in. c. Quia diversitatem, de concess. præb. Felin. in c. Irrefragabile, de iud. Tholos. Syntagm. l. 31. c. 31. Franc. Leo in thes. eccl. l. Par. r. c. 16. n. 17.*

II. His positis *Ioan. Bapt. à S. Blasio* inter leg. *Benè à Zenone, C. de quadr. præscr. c. 2. de reb. Eccl. non alien.* contradictionem invenit, quod, qui rem alienam à Fisco emit, securus sit, ita ut à nemine impetratur, aut iudicio pulsetur; securus autem non sit, si rem Ecclesiæ à fisco emerit. Quod facilius est dicere, quam quomodo juri consonet explicare. Etenim in cita. lege nihil aliud, quod quidem ad nostrum propositum faciat definitur, quam illum, qui à Fisco vel principe rem alienam emit, à nemine impetrandarum conveniri, sed absque me-

tu iudicis & iudicii eâ uti, fruique: quod duobus modis intelligi potest, *Primo* de rebus civilibus tantum, seu profanis. *Secundo*, de profanis, & sacris simul. Priore modo contradictio verbalis nulla est; posteriore dissentit citata lex, sed irrito conatu, quia fines potestatis suæ Imperator excedit. Neque enim ulli magistratui permittitur quicquam constitucere, quod in damnum aut præjudicium Ecclesiæ vergat, *c. 1. & seqq. dist. 10. c. Quæ in ecclesiis, de constit. c. Ecclesia S. Maria eod.* Adde, quod per se etjâ priore modo lex vitiosa est, redolens philargyriam, & iniquitatem, Nam si res à Fisco empta, Fisci non erat, sed alterius, quo jure emptori adjudicatur, & prohibetur repetitio? An quia præscribit? Id quidem de quadriennio *ibid.* dicitur, sed eodem iustitiæ defectu. Merito igitur tota illa constitutio (cum omnia etjâ omnino bona principi tribuat) in *c. 2. de reb.*

*Eccl. non al. reprobat-
tur, & abrogat-
tur.*

DIFFERENTIA 4.

*Malefactores rerum Ecclesie secundum Canones tanquam sacrilegi coram
Iudice ecclesiastico possunt conveniri, c. Cum sit, de foro comp.
Iure civili autem actor forum rei sequitur, l. juris ordi-
nem, C. de jurisd. omni. Iud. & l. seq. Nisi for-
re in uno casu. Auth. Nulla communitas.
C. de episc. & cler. Bartol. 134.*

I. Differentiam hanc Bartolo debe-
mus, & aliud nihil debemus, si la-
crilegii crimen mixti fori est, ut quoran-
dam DD. opinio fert apud *Iulium Clarum*
in §. fin. Q. 37. n. 6. imò omnium apud
Mantuanam Consil. 266. n. 80. sed malè,
v. Diaz. c. 89. §. alii verò. Nec alio argu-
mento ad confutandum, quàm citati
cap. textu indigemus, ubi *Lucius III.*
Quoniam sæculares Iudices in exhiben-
da iustitia personis ecclesiasticis sæpè in
iudicio sunt remissi, in favorem Eccle-
siae est introductum, ut malefactores
suos, qui sacrilegi sunt censendi, vene-
rabilium locorum rectores possint, sub
quo maluerint, iudice convenire. Simili-
ter ex Auth. Item nulla communitas
manifestè colligitur, ratione delicti lai-
cum sortiri forum ecclesiasticum: & cum
acciderit casus, propriâ auctoritate abs-
que recursum ad præsidem sæcularem E-
piscopus reum capere, & punire potest.
v. Salzedo in Praxi episc. Diaz. c. 124.

II. Porro malefactores rerum eccles.
hoc loco appellantur raptores, & inva-
sores rerum Ecclesiae, c. Ne de viro 12. q. 2.

& hujus farinae improbi homines,
ecclesiastica bona iniquis modis
vendicant, & usurpant: adeoque in-
quam sacrilegi excommunicari possunt
usque ad condignam satisfactionem.
*Nulli liceat ignorare 12. Q. 2. c. Quo-
que, c. Qui prædica, ibid. & est expre-
c. Conquestus, de foro comp. Præter
homicidis comparantur, c. Qui abro-
12. q. 2. & quia sacrilegium committunt
coram ecclesiastico iudice potius con-
veniendi sunt, non obstante, quòd ipse
sæcularem quoque iudicem conveni-
queant, l. Si quis in hoc genus, C. de episc.
cler. Unde in antiquis legitur: Conven-
entius est, ut apud Iudices sæculares
ptores prius conveniantur, sed si iudicem
am exhibere contempserint, aut Iudicem
ex quacunque causa fuerint negligentes
quia iudicandi sunt sacrilegi ad
ecclesia de crimine illo, cen-
suram poteris in eos ec-
clesiasticam exer-
cere.*

**

XX.

DIFFERENTIA 5.

ore civili fructus intelliguntur deductis expensis, l. Fructus & Solutio ma-
trim. l. Si à domino, §. fin. & l. Fundus, π. Familiae hereticundæ. Sed se-
cundum Canones decima solvenda sunt de omnibus fructibus prædiorum,
nulla facta deductione impensarum, c. Cum homines, de decim.

c. Non est in potestate, c. Tua nobis eod. Barr. 106.

Ioann. Bapt. à S. Blasio 127. Canif. 28.

I. Fructus alii naturales sunt, alii indu-
striales. Naturales beneficio natu-
re proveniunt; industriales laborem &
expensas exigunt. In decimatione consi-
derari possunt vel naturaliter, prout ex
terre sinu prodeunt, vel civiliter, quate-
nus hominum æstimationi subluant, qui,
quod impensum est, leparant. Innoc. in c.
Pastoralis, de decim. Panormit. ib. n. 9. Hinc
jure civili constitutum est, deducendas
prius expensas esse, ut fructum quis ha-
bere dicatur, id quæ in petitione hæredi-
tatis cum primis servandum præscribitur
in l. Si à patre, §. fin. π. de petit. hered.
Gloss. in cit. l. Fructus. Covarr. l. 1. Var. c. 3.
n. 3.

II. Contrarium Ecclesia præcipit, in
exhibendis nimirum decimis non esse
deducendas expensas, exemplo Mosaicæ
legis, ne christianis sacerdotibus potio-
res esse Levitæ videantur. Conveniens
enim est, id quæ pluribus de causis, ut ple-
nâ manu decimæ à populo præstentur.
Primo, quia Deus ipse, quem in ministris
suis veneramus, ea, quibus indigemus,
non parcâ, sed largâ manu suppeditat, S.
Aug. S. 119. de temp. Secundo, quia deci-
mæ tributa indigentium animarum sunt,

c. Non est, de decim. Tertio, quia domini
temporales, quæ sibi debentur, nullâ fa-
ctâ subtractione exigant, & deficientes
puniunt. Atque ita servandum est in præ-
dialibus & mixtis decimis in personali-
bus deducere expensas licet, quia solvun-
tur ex lucro per humanam industriam
comparato. Lucrum enim dicitur, quod
remanet deductis expensis, leg. Actionum
genera §. Actionum, π. de oblig. & action.

III. Igitur mores, & usum quod atti-
net, non quod leges indulgent, sed quod
sacris Canonibus præscribitur, obser-
vandum est. & decimæ integræ expensis
non deductis exhibendæ sunt. Etenim
materia omnino spiritualis est, & negle-
ctus animæ periculum adfert, quemad-
modum à SS. PP. & Theologis fusè expli-
catur est. S. Thom. 2. 2. q. 87. art. 1. Soto l. 9.
de iust. q. 5. art. 2. Angelus Silv. & alii summ.
in v. Decima. Casus l. 2. summ. tit. 26. §. Illud
discriminâ. Bonac. Tom. 2. pag. 351. Zevola
Part. 1. v. Decima, n. 9. Piassec. in praxi Part.
2. c. 4. §. de de im. Reginald. in summ. l. 19.
sect. 3. q. 5. Leo in thes. eccl. part. 2. c. 27. Fa-
gund. Prac. Eccles. Part. 5. l. 1. c. 4. n. 8. Barb.
in c. Cum homines cit. Auct. l. de regim. rust.
c. 6.

Secundum Canones aedificium factum in solo alterius de pecunia Ecclesie, non habet ad se dominium soli favore Ecclesie, & sic aedificium cedit pecunia, & apostolicos 12. q. 2. Secundum leges vero aedificium semper cedit solo, excipitur aedificium pecunia Ecclesie extructum, l. Redemptoris, π. de rei vendic. Inst. de rer. divis. §. Cum in suo. Ioann. Bapt. à S. Blasio 36.

I. Iuris civilis manifesta sententia est, in §. citato. Cum in suo solo aliquis ex aliena materia aedificaverit, ipse intelligitur dominus aedificii, quia omne, quod solo inaedificatur, solo cedit; idque jure naturali, l. Adeo quidem, §. Cum in suo, ff. de acquir. rer. dom. Non loquitur autem de translatiis aedificiis, quae de loco in locum transferri possunt, & solent per partes, sed de iis, quae fixa sunt, soloque inhaerent. Solum enim firmamentum est à Deo creatum, sine quo nullum aedificium consistere potest. Et hoc Jus naturale acquirendi dominii Imperatores appellant, l. 5. Si is, contra quem, C. de aedific. priv. Solum alicujus proprium censetur, quamvis proprietatem tantum habeat, usufructu apud alium consistente. Item, si mihi & alteri solum est commune: secus, si solum omnibus sit commune. Tunc enim solum aedificio cedit, quia primo occupanti conceditur, v. Mynstinger in §. Cum in suo solo, Inst. de rer. divis. l. holo. l. 20. c. 9. n. 7.

II. Quod Jus Canonicum aedificii, Gloss. inc. cit. Apostolicos, posita quaestione. Quid si clericus de peculio Ecclesie proprio solo aedificet, an aedificium cedat? respondet, in favorem Ecclesie solum aedificio cedere, c. Quis non, q. 4. & hoc est speciale in Ecclesia, ut comparata ex bonis Ecclesie statim in Ecclesiam, c. 1. de pecul. cler. & c. Si quis, Sed quo modo speciale, si idem privilegium militi tribuitur? l. Si ut proprium, de rei vendic. Pupillo l. 3. C. Arbitrium, Item uxori, l. Vxor marito, ff. de donat. vir. & uxorem. In quibus omnibus determinatum est, empti comparataque militum, vel pupillorum, vel militum uxoris, ab iisdem ut sua vindicari possunt. An forte, si in alieno solo aedificium extructum ipsorum pecunia fuerit, aedificium, pupillo, militi, &c. aedificium non verò solum ipsum cedit? Hoc admisso evidens differentia erit, secus obscura, & incerta.

XXII.

DIFFERENTIA 7.

Iure civili non fit mora reipsa, sed interpellatione secuta, congruo loco, & tempore, l. Mora, π. de usur. Sed Iure Canonico fit mora reipsa in tarda solutione decimarum, c. Decimæ 16. q. 1. c. Cum homines, de decim. Bartol. 107.

I. *In l. cit. Mora.* dicitur quidem non ex re, sed ex persona, moram fieri, si interpellatus debitor opportuno loco non solvit: *Bronchorst. Cent. 2. assert. 78.* sed interdum reipsa quoque fieri, si forte non extat, qui conveniatur, *l. 23. eod. Vlpianus* affirmat, & plures casus enumerantur in *Glossa Gotofredi*. Nam 1. contingit in illis, quæ debentur Fisco, *l. Cum quidam, §. Fiscus ex suis, π. de usur.* 2. *Bartol. in l. de his, quib. ut indign.* 2. in illis, quæ debentur Ecclesiæ per ultimam voluntatem. *Gloss. singularis in §. Item mixta, l. de action. & notat Bald. in Auth. Hoc amplius, C. de fideicom. 3.* In causis, ex quibus debetur minori, *l. In minorum, C. In quib. caus. res. in integr. non est necess.* In minorum persona reipsa & ex loco tempore tardæ pretii solutionis, recepto iure memoram fieri creditum est; in his videlicet, quæ moram desiderant, id est, in bonæ fidei contractibus, & fideicommissis, & legatis. Ea quæ mora à quibusdam irregularis vocatur. 4. In dote post biennium, *l. 1. §. Præter ea, C. de iure dor.* Quo casu per lapsum biennii in mora constituitur debitor absque omni inter-

pellatione, *l. D. v. sine, π. Sol. matrim. 5.* In eo, qui tenetur ex delicto *l. 1. §. Reclisimè, & l. Meritò, π. de vi, & vi arm.* Fur enim, & morosus æquiparantur, *l. Inter stipulantes, §. pen. de verbor. oblig. 6.* In contractibus ultro, citroque obligatoriis, cum unus adimplevit: alius enim tunc reipsa constitutus in mora videtur, *l. Curabit. ff. de iure emphyt. & l. Iulianus, §. Ex venditione. ff. eod. 7.* Denique in omni illo, qui promisit se facturum, vel curaturum aliquid, nam sublatâ omni interpellatione in mora constituitur, quia tacitè subintelligitur facturum, quamprimum potest. *Socin. in Reg. 269. Tholos. l. 21. c. 14. Bronchorst. l. cit. assert. 81.*

II. Quod Canones attinet, in c. *Cum homines, de decim. Alexand. III.* cogi vult illos de hortona, ut decimam statim persolvant, absque ulla deductione impensarum. Et *Gloss. ibid.* tardius exhibere peccatum esse dicit, eos quæ in mora constitui, qui non statim faciunt, *v. Decim. in Reg. 133. §. Vnica mora, Valens. l. 3. tit. 30. §. 5.*

XXIII.

DIFFERENTIA 8.

*Iure Canonico in libertis Ecclesie multa specialia servantur, de quibus in
De famulis Ecclesie, tit. de servis non ordinandis. Sed Iure
civilis enumerata ibi non inveniuntur competere patronis
eorum, tit. de operis libertorum, c. 1. 38.*

Ioann. Bapt. à S. Blasio 135.

I. **L**iberti vocantur, quos cum servi
essent, domini liberos fecerunt per
manumissionem. Unde illorum patroni
quasi patres, qui in vitam ex morte revo-
cârunt, appellati sunt. Et inestimabile jus
centetur, habere libertum, *l. Naturales, §.
fin. de præs. verb.* inde que obstrictus ma-
net libertus patrono propter libertatem,
quam à patrono liberaliter consecutus
est. Eorum tria genera recensentur *In-
stit. l. 1. tit. 5.* ubi Cajus accutat: Liber-
torum ideo non unus status est, quia tria
sunt genera libertatum. Unde liberti aut
cives Romani sunt, aut Latini, aut dedi-
titi. Cives Romani sunt, qui testamen-
to, vel in æde sacra, vel ante Consulem
fuerunt manumissi. Latini, qui aut per
epistolam, aut inter amicos, aut convivii
adhibitionem manumittuntur. De dicitii,
qui post admitta crimina supplicio sub-
diti, aut propter crimina publicè casti,
aut in quorum facie, vel corpore quæ-
cunque indicia aut igne, aut ferro im-
pressa, sunt, ita ut deleri non possint: hi si
manumissi fuerint, de dicitii appellantur.
Inter hæc tria genera civis Romani me-
liorem statum habent, quia & testamen-
ta condere possunt, & ex testamento
quibuscumque personis succedere, quod

reliquis negatur. *Azov. II. l. 2. c. 33. q. 5.*

II. De libertorum officio, obligatio-
ne, & operis multa inveniuntur consti-
tuta in *lib. 38. c. tit. 1.* quæ ibid. *Glossa* ex-
plicat. At verò in *c. de famul. Eccles.* quod
Bapt. à S. Blasio citat, ista tantum sanciu-
ntur. 1. Licere eos presbyteros, & Dia-
conos per paræcias constituere, si antea
manumissi, & in libertatem plenè affecti
sint. 2. Bona temporalia, quæ vel dona-
tione, vel industriâ suâ acquisiverunt,
non posse in personam extraneam trans-
mitti, sed Ecclesie, à qua manumissi sunt,
tradenda esse. 3. Si Ecclesiam accusent,
vel contra eam testificentur, & liberta-
te, & honoris gradu, quem necessitate
temporis meruerint, privandos esse. In
lequentibus cap. definitur amplius: *Primo*,
ut illi tantum Ecclesie, à qua quisque
manumissus est, serviat. *Secundo*, dicta de
Diacono extendi ad subdiaconum quo-
que. *Tertio*, natum ex servo, & libera ma-
tre ordinari posse ut libertum, quia par-
tus ventrem sequitur. Hæc ead. in legi-
bus non reperiri fateor, sed nec ab
illis rejiciuntur. *V. Tholos. l. 14.*

*c. 7. & 8 Vvesenbec.
l. 40. ff.*

XIV. DIE.

XXIV.

DIFFERENTIA 9.

Beneficia ecclesiastica secundum Canones non dantur sub conditione, vel ad tempus, c. Pastoralis 7. q. 1. Sed iure civili secus videtur, quia beneficia ecclesiastica inter actus legitimos non connumerantur in l. Actus legitimi, ff. de Reg. Jur. Ioann. Bapt. à S. Blasio 190.

Regula Juris in 6. quinquagesima est, sumpta ex 77. Pandectar. Actus legitimi conditionem non recipiunt, neque diem, id est, fieri non possunt ita, ut ex tempore non censeantur absoluti & perfecti, pendeantq; ex futuro tempore, & conditione. Anton. Part. 1. summ. tit. 20. c. 1. de Reg. Jur. Ejus generis est acceptilatio, hæredis institutio, adoptio, & alii nonnulli, quos Papinianus enumerat, exempli gratiâ, non quòd alios excludat. Nam ut contractus omittam, actus legitimi sunt collatio beneficii ecclesiastici, ejusdem resignatio, exhæredatio liberorum, & similes. Quamobrem supervacanea videri potest Differentia hæc, licet enim beneficii ecclesiastici collatio explicite non numeretur à Papiniano, non consequitur tamen, actum legitimum non esse. Sufficiebat illi aliquos expressè poluisse, utroque igitur iure prohibetur sub conditione, vel ad tempus beneficia ecclesiastica conferre, iuxta leg. cit. & c. Pastoralis 7. q. 1. addita Gloss. *Quam pio* 1. q. 2. Sub conditione, dico, proprie accepta, seu de futuro, non autem præsentem, vel præterita Nam collatio beneficii facta sub conditione, si

vacat, valida censetur. Gloss. in c. 2. de elect. in 6. Bald. in l. pen. c. de sent. qua sine certa quant. Felin. in c. Cum contingat, de off. del. Item valet sub conditione, quæ ipso iure inest beneficio, si exprimat eodem modo, quo inest, ut si parochiale beneficium ordinarius conferat eâ conditione, ut simile deponat. Abb. in c. de multa, De præb. quia conditio illa tacite inest novæ collationi. Selva de benef. Part. 2. q. 20. n. 2. Valet etiam conditio, *Si dignus, si aptus es, si requisita ad sunt, & simil.* Denique eadem aliarum conditionum ratio est, quæ beneficiis adhærent ex fundatione, institutione, aut consuetudine; ut si Episcopus beneficium conferat Antonio eâ conditione, ut Theologiam doceat, pœnitentiarum munus obeat, conciones ad populum habeat, c. *Significatum, de præb.* Nam generaliter receptum est, expressionem eorum, quæ tacite insunt, non vitare collationem, nec inducere Simoniam. Felin. in c. *Ad audientiam, de Rescr. Decius in Reg. 77. n. 8. Andr. del Vaulx l. 1. de benef. tit. 2. Bronchorst Centur.*

4. assert. 88.

* *

Iure Canonico qui obtinuit licentiam à Papa renuntiandi dignitati, vel beneficio cogitur cedere, nec recipere potest, c. Quidam cedendi, d: renunc.

At Iure Civili qui cessit bonis suis, in integrum ex pœnitentia potest illa recuperare, l. Is qui, ff. de his, qui ced.

bon. poss. Barr. 115. Ioann. Bapt. à S.

Blasio 134.

I. **C**Asum *Glossa* sic format: Quidam impetrant licentiam cedendi beneficio, eaque obtentâ cedere nolunt: compellendos igitur esse ad cessionem Papa mandat. Additur causa, quia vel propter Ecclesiæ utilitatem, vel propriam animæ salutem ejusmodi postulatio fit, quæ utique non sunt impedienda. Præterea cum nihil obstat, perstandum in proposito est, & quod semel placuit, amplius displicere non debet, quodque primò voluntarium fuit, postea fit necessarium, c. 21. de Reg. Iur. in 6. Etenim summæ Pontificis auctoritati, ac benevolentia dedecorosum est, absque gravi causa, quæ concessit, revocare; & nolle acceptis uti, magnam in eo, qui postulavit, levitatem arguit.

Nihilominus, ut cum *Gloss. Barbosa* animadvertit in c. Ad nostram, de iure iur. licet quis dimiserit beneficium aliquod, idem ex nova superveniente causa repetere potest, puta, si iterum vacet, si nova electio fiat, & simil. *Flamin. de resignat. be-*

nef. ior. l. 1. q. 13. n. 43. Barb. Tract. de claus. n. 150.

II. Quod verò leges attinet, secundum illas, qui bonis suis cessit, recuperare illa potest, quando cessionis pœnitet.

*l. Quemadm. ff. de cessione bonorum, ubi legimus: Quem pœnitet bonis cessisse, potest defendendo se consequi, ne bona eius vaneant. Cur ita? quia ante rerum venditionem bonis suis non caret, l. Is qui bonis, eod. Atque in hoc benignitas Juris novi cernitur, & cessionem bonorum, & eorundem resumptionem debitoribus permittens. Nam antea vendebantur bona statim juxta l. Juliam, & debitori ne ad victum quidem, & cultum relinquebatur. V. *Hotoman. 24. Illustr. Grottofr. in cit. l. Greg. Tholesan. l. 22. c. 8. Ubi**

cirea fin. explicat, etiâ quænam bona cedens retinere possit, nimirum relicta testamento cum prohibita alienatione: item feuda, non tamen usum fructuum eorum, ut *Baldus*

notat.

XXVI.

DIFFERENTIA II.

Ad Ecclesiam confugiens secundum Canones non debet extrahi, nisi sit publicus latro, vel nocturnus agrorum depopulator, e. Inter alia, de immun. Eccles. Secundum leges autem excipiuntur etiam homicida, adulteri, & raptores virginum. Auth. de mandatis Principum, c. 5. & 7.

Bartol. 22. Ioann. Bapt. à S. Blasio 184.

Canif. 19.

I. EX potioribus hæc Differentia est, in qua sæcularium legum major, quam sacrarum cernitur, contra flagitiosos severitas, Homicidis, adulteris, virginum raptoribus in Auth. de mand. Princ. c. 7. sacrorum locorum tutela negatur. Non enim (hæc ratio additur) talia delinquentibus parcere competit, sed hoc patientibus, ut non talia à præsumptoribus patiantur. Deinde templorum cautela non nocentibus, sed læsis datur à lege.

At e. Inter alia, de immun. Eccles. ita sancitur legitimus: Si liber quantumcunque gravia maleficia perpetraverit, non est violenter ab Ecclesia extrahendus, nisi publicus latro fuerit, vel nocturnus depopulator agrorum, vel in ipso Ecclesie oratio confilus immunitate crimen patiarit. Quæ exceptiones firmant regulam in aliis, atque ita communiter DD. Abb. in e. Inter alia, n. 14. Covarr. l. 2. Variar. c. 20. n. 3. Angel. & Silv. in V. Immunitas. Suar. Tom. V. disp. 23. Vallens. l. 3. tit. 49. Layman l. 4. Tract. 9. c. 3. B. erius decis. 109. Zerola Part. 1. v. Imm. eccles. Quo circa hinc Juris civilis constitutio deferenda, & Ecclesie

retinenda moderatio est etiam in foro sæculari, quia facit ad honorem & reverentiam locis sacris conciliandam; quæ cura ad Ecclesie prælatos cum primis spectat. Unde ipsorum decreta præferenda sunt, juxta communem Interpretum sensum. Imela, Abb. Fulgosus, Alexand. Chassan. & alii apud Covarr. l. cit. Piafec. in Praxi episc. Part. 2. c. 4. n. 55.

II. Merito propterea Damhouderus vapulat, qui in Praxi crim. c. 106. n. 12. Ecclesie mansuetudinem, ut nimis laxam, maleficis ac facinorosis plus æquo faventem accusat; unde elabendi occasio & impunitas reis præbeatur, magna justitiæ remora, & dilatio progignatur: ob quam non semel supplicio dignissimi elapsi sunt; ideoque ejusmodi jura minimè servanda esse. Cui etiam suffragatur, vel prævit potius Ioann. Faber in S. syn. Inst. de iis, qui sunt sui, vel al. iura. Verùm ejusmodi Aristarchis aliud nihil reponendum cenleo, quam quæ damna ex Ecclesie immunitate proveniunt, non ipsi, sed improborum hominum malitiæ tribuenda esse.

XXVII.

DIFFERENTIA 12.

Secundum leges legatus Principis cum mittitur ad provinciam, vivere debet de rebus Fisci, vel Imperatoris. Auth. Ut nulli iudicium. Secundum Canones vero legati Papæ aliter recipiuntur, c. Inter, de offic. ordin. Galvan. 93.

I. Legatorum tria genera sunt: Nam primò aliqui cum proconsule mittebantur negotiorum publicorum causâ, secundò aliqui à provincia ad Principem cum mandatis publicè mittebantur, tertio alii ut præfides vel correctores à Cæsare cum mandatis & jurisdictione, l. pen. ff. de off. præfid. & de his in præsentis sermo est. Quod ecclesiasticos legatos attinet, alii vocantur de latere, alii nati, alii missi. De latere sunt Cardinales, quibus idem honor, qui Papæ exhibendus est. Nati officium legationis habent vigore dignitatis, missi non Cardinales vulgò appellantur nuntii apostolici, de quibus hic potissimè loquimur. Franc. Leon thes. eccles. Part. 1. c. 2. n. 18. & seq. Moscon. de maiest. Eccles. Part. 1. c. 6. Zervola Part. 2. v. Legati apostolici.

De legatis sæcularium Principum extat Auth. Ut nulli, Collat. 9. c. 1. cuius hic tenor est. Nulli liceat civili, aut militari Iudici circumire provinciam sine causa necessaria Si verò aliqua necessitas vocaverit, tale aliquid fieri. expensis propriis hoc facere jubemus. Item c. 2. Destinatus in provinciam nullum subiectis inferat dispendium, ereditum verò sibi opus ad

impleat. Tholosan. l. 35. c. 4. Azor. II. l. 4. c. 27. Georg. Schönberger l. 3. politis. c. 31. n. 3. ubi signatè Legati legativum, id est, sumptus necessarios ex publico habent, l. 2. S. His, qui, ff. de legat.

II. Aliter missos à Papa suscipiendos, alendosque sacris Canonibus præscribitur. Nam procuratio illis debetur, hoc est, alimenta necessaria frugaliter & moderate pro temporis necessitate, c. Assidentes, de præscript. c. Super eo, de censu & Barb. itid. Conc. Trid. sess. 24. c. 3. de Reform. Conveniens enim videtur, ut, qui spiritualia seminant, carnalia metant. Quæ circa nullum Simoniz periculum est, quia non ut pretium exigitur procuratio, sed per modum stipendii. S. Thom. 2. 2. q. 100. art. 3. ad 3. Soto de inst. l. 9. q. 6. art. 2. qui tamen existimat episcopos, quorum redditus valde pingues sunt, minus tuto percipere alimenta. Quæ opinio ab aliis DD. reprobatur, Canones enim absolute loquantur, & exigunt procurationem, nec minor est divitis episcopi labor, quàm inopis, Præterea, quicumque altari servit, de altari vivere debet, c.

Cum secundum, de præbend.

TITV.